

Pogled u divljinu

broj 2., prosinac 2017.

biom.hr facebook.com/biom.hr twitter/biom.hr

BIOM
UDRUGA / ASSOCIATION

Sadržaj:

02

Trebamo li risa?

06

Surovi uvjeti za
surog orla

16

Graditi u skladu s
prirodom – kako je
Dubrovnik utihnuo

32

Koja je veza
između ptica i
poljoprivrede?

48

Gruzija iz
ptičarske
perspektive

60

NaturaList
opražnja

10

Bolja provedba
direktiva o
prirodi

20

Vatra u prirodi
prijetnja ili prilika

36

Mogu li pčelari i
pčelarice zajedno
živjeti?

54

Učka 2017 – u
brojkama

62

Uključite
se u borbu
za očuvanje
prirode!

12

Vlažna staništa
Mediterana –
zanemarene oaze
bjoraznolikosti

24

Uklanjanje ilegalnih
čeka na Neretvi

38

Maciej Szymański ljubav
prema pticama i prirodi
ne poznaće granice

56

Engleski volonteri
za prirodu

68

Vijesti iz BirdLife
partnerstva

12

Vlažna staništa
Mediterana –
zanemarene oaze
bjoraznolikosti

28

Ptice i dalekovodi
drugi dio

44

I rode ubijaju,
zar ne?

58

Moje EVS
iskustvo

72

Kako sam naučila
prepoznavati
ptice

GLAVNA UREDNICA

Paula Počanić Vovk

AUTORI TEKSTOVA

Ante Kodžoman

Biljana Ječmenica

Boleslaw Slocinski

Dubravko Dender

Elvira Žižić-Gušo

Iva Šoštarić

Ivan Budinski

Ivan Katanović

Ivana Selanec

Ivana Šarić

Krešimir Mikulić

Maja Sorić

Mate Zec

Mirjana Miščević

Paula Počanić Vovk

Sanja Jelić Županić

Sven Kapelj

Tomislav Hudina

Trevor Phelps

Vedran Lucić

Zdravko Budimir

Željka Rajković

DIZAJN

Nika Sviben

TISKARA

Kerschoffset Zagreb d.o.o.

NAKLADA

1000 primjeraka

UČESTALOST IZLAŽENJA

Godišnjak

Udruga BIOM

Preradovićeva 34

10 000 Zagreb

Impressum

Foto: Mihal Kralj

Trebamo li **risa**?

napisala **Ivana Selanec**

Dinarsko gorje najveći je krški planinski lanac u Europi te u Hrvatskoj zahvaća planinsku i djelomično mediteransku regiju. Zbog prirodnoga bogatstva, ponajprije šuma, na međunarodnoj razini prepoznato je kao jedan od ključnih središta biološke raznolikosti. Upravo ovo područje dom je i velikim zvijerima – vuku, medvjedu i risu, koji ispunjavaju iznimno važnu ulogu u zdravom ekosustavu, onu vršnih predatora.

Foto: Miha Krofel

Jedina je nada za spas risa na našim područjima obogaćivanje genetskoga materijala

prirodne selekcije. Vrste su našega područja tomu i prilagodene. Osim toga, izumiranje vrste poput risa donosi i odredenu simboliku te nas potiče na razmišljanje o posljedicama našega djelovanja i o budućnosti kakvu želimo.

Jedina je nada za spas risa na našim područjima obogaćivanje genetskoga materijala ponovnim dovodenjem novih jedinki. Nužna je i promjena u razmišljanju i djelovanju te preuzimanje odgovornosti institucija, ali i pojedinaca.

Upravo radi repopulacije risa u Sloveniji i Hrvatskoj (dovodenja minimalno 14 novih jedinki iz Karpata – Slovačke i Rumunjske) i stabilizacije dinarske i alpske populacije risa, brojnim popratnim istraživanjima, izobrazbom i međuinstitu-

Za razliku od medvjeda i vuka, čije su populacije stabilne usprkos svim pritiscima, ris je priča pomalo drugačija. Prekomjeran izlov doveo je početkom 20. stoljeća do nestanka risa na području Slovenije i Hrvatske. Iako je pritisak bio velik i na vuka i medvjeda, specifičnosti ekologije risa, kao što su mala gustoća populacije, veliki teritoriji uzrokovani niskom gustoćom plijena i solitarnost jedinki, risa su učinile izvrsnim trofejem te doprinijele njegovu izumiranju. Posljednji ris iz izvorne populacije u Hrvatskoj odstranjeljen je 1903. godine te se smatra da je u tom razdoblju ris u potpunosti nestao s područja Hrvatske i Slovenije.

Na inicijativu slovenskih lovaca populacija je obnovljena 1973. godine dovodenjem šest jedinki risova iz Slovačke. Nažalost, dovedene jedinke bile su u sredstvu što je, uz činjenicu da je populacija

izolirana, rezultiralo razvojem genetski siromašne populacije. Lov je uskoro ponovno bio aktivan sve do 90-ih godina, kada je ris proglašen strogo zaštićenom vrstom te je lov na njega zabranjen. Unatoč tomu krivolov nije prestao. Redovito su se bilježile jedinke odstrajljene u krivolovu ili na druge načine usmrćene ljudskom rukom.

Sve zajedno uzrokom je današnje situacije, gdje se ionako malobrojna populacija koju dijelimo sa susjednom Slovenijom te Bosnom i Hercegovinom, nosi s posljedicama parenja u srodstvu, kao što su pad imuniteta i niska uspješnost parenja. Predviđa se vrlo brzo izumiranje današnje populacije.

No, potrebno se zapitati što zapravo gubitak risa znači. Trebamo li risa? Uloga vršnih predatora u zdravlju ekosustava je neupitna. Specifičan pritisak koji rade na plijen značajno utječe na ponašanje i gustoću plijena, ali i doprinosi fenomenu

ionalnim suradnjama, osmišljen je projekt *LIFE Lynx*. Ukupno jedanaest partnera iz pet zemalja, s vodstvom Zavoda za gozdove Slovenije i sudjelovanjem hrvatskih partnera Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Veleučilišta u Karlovcu i Udruge BIOM, provodiće projekt od 2017. do 2024. godine. Projekt sufinancira LIFE program Europske unije, slovensko Ministarstvo za okoliš i prostor te hrvatski Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost.

Projekt je velik doprinos ne samo održavanju populacije risa na području Dinarida već i konceptu vrednovanja i očuvanja prirode u našim krajevima. No, vrlo važnu ulogu u ovom problemu imamo i svi mi. Važno je u što ulažemo te na što trošimo svoje vrijeme i svoj novac.

1 steering group meeting, foto: LIFE Lynx

Foto: Miha Krofel

Surovi uvjeti za surog orla

napisao **Sven Kapelj**

Suri orao svakako je jedna od najpoznatijih i najvažnijih ptica u ljudskoj kulturi. Njegova impozantna građa i veličanstven let izazivaju pažnju i divljenje, kako laika tako i profesionalnih biologa ornitologa.

Od samih početaka rada Udruge BIOM, suri orao bio je jedna od ciljnih vrsta naših istraživanja. Tijekom deset godina terenskoga rada prikupljani su podaci o pojedinim parovima – njihovim teritorijima, pozicijama gnijezda, uspješnosti gniježdenja te prijetnjama s kojima se suočavaju. Ove smo godine u suradnji s Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu napravili još jedan iskorak u istraživanju ove ugrožene vrste. Postavili smo na orla satelitski uredaj za praćenje kako bismo dobili detaljnije podatke o njihovu kretanju i odgovore na ključna pitanja o ekologiji ove vrste.

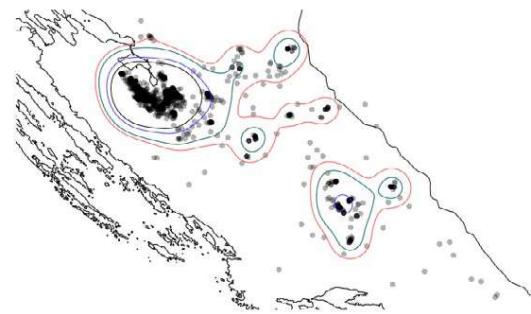
Mladi mužjak Maleni, orao kojega smo označili, ujedno i prvi u Hrvatskoj, bio je smješten u oporavilištu Udruge Sokolarski centar u Dubravi kod Šibenika. Maleni se tamo našao nakon što je ustrijeljen u krivolovu na području Drniša počekom listopada 2016. godine. Malenomu smo postavili odašiljač te ga nakon perioda aklimatizacije od dva tjedna pustili na području Nacionalnoga parka Krka. Nadali smo se da će se zadržati na području Parka jer je to povijesni teritorij suroga orla. Iako narušen, ispunjava sve uvjete za njegov život – od litica za gniježdenje do otvorenih područja za lov. Međutim, kako je priroda često puna iznenadenja, i

Suri orao Maleni s GPS odašiljačem na leđima

Kretanja Malenog

nas je Maleni iznenadio svojim izborom teritorija. Nakon dva tjedna lutanja u kojem je preletio više od 1500 km, skrasio se uz Karinsko more između naselja Gornje Biljane i Korlat. Ovo područje obrazlo makijom i obradivim površinama, bez izraženih litica ili planinskih masiva u blizini, naoko se ne čini kao idealan teritorij suroga orla. Međutim, Maleni je odabralo baš to mjesto. Uz povremene kratke izlete prema kanjonu Krupe, većinu vremena provodio je ondje. Preko 95% zabilježenih pozicija u čitavome periodu promatranja nalazilo se u poligonu površine oko 115 kvadratnih kilometara. Budući da na tome području nema pogodnih

Suri orao Maleni

mjesta za pravljenje gnijezda, zaključili smo kako se radi o privremenome teritoriju kojega će napustiti u trenutku kada postane spreman formirati par i započeti s gniježdenjem.

Nažalost, na rubnome dijelu njegova „mladenačkoga“ teritorija nalazi se i vjetroelektrana *Bruška*, koju je povremeno obilazio. Orao se prestao kretati 7. srpnja 2017. u blizini vjetroelektrane te smo se zaputili u potragu za njim. Došavši na teren, vidjeli smo da su se ostvarili naši strahovi. Ustanovili smo da je Maleni stradao, vjerojatno u sudaru s jednim od vjetroagregata.

Svjesni smo brojnih prijetnji s kojima se suri orlovi suočavaju. Primjer Malenoga, koji je za dlaku izbjegao smrt od krivolova, a na kraju stradao od vjetroelektrane, pokazao nam je još jednom koliko

Orao se prestao kretati 7. srpnja 2017. u blizini vjetroelektrane

su zapravo te prijetnje prisutne i stvarne. Također, svjesni smo da smo tek zagrebali površinu u istraživanju i zaštiti suroga orla u Hrvatskoj. Još je mnogo posla pred nama želimo li očuvati našu populaciju, koja broji svega 25 do 30 gnijezdećih parova.

Migracija Paška

Maleni nije jedini orao kojega smo pratili ove godine. Mladi orao zmijar Paško označen je ovoga ljeta u sklopu monitoringa ptica u Parku prirode Telašćica. Paškova priča, za razliku od Malenoga, ima sretan kraj s obzirom na to da je savladao sve nedaće na svome prvom seobenom putu i sada boravi u sunčanom Sudanu. Njegovo kretanje tijekom seobe i zimovanja možete pratiti na pasko.biom.hr.

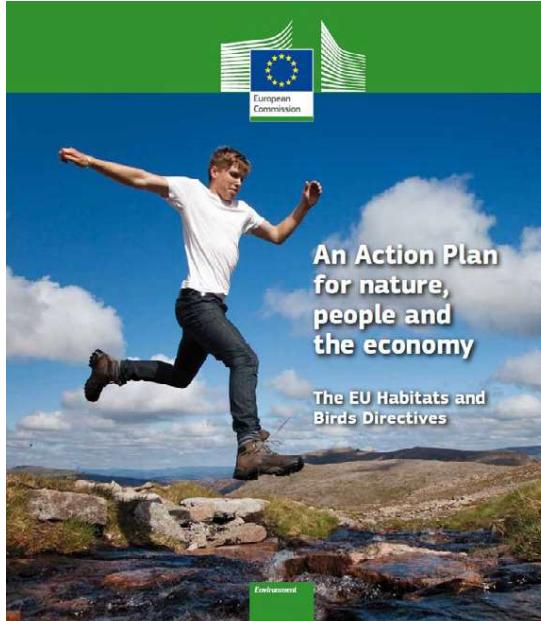
Bolja provedba direktiva o prirodi

napisala Željka Rajković

Europska komisija, nakon uspjeha direktiva o prirodi (Direktive o staništima i Direktive o pticama), nije prije godinu odlučila samo da se direktive neće mijenjati. Naprotiv, zaključila je da se treba unaprijediti njihova provedba na terenu.

Da bi to ostvarila, Europska komisija izradila je Akcijski plan za prirodu, ljudе i gospodarstvo. Cilj nije samo bolja provedba direktiva na terenu, nego i postizanje ciljeva iz Strategije EU-a o bioraznolikosti. Time se želi zaustaviti gubitak bioraznolikosti i usluga ekosustava, ali i promijeniti trend – od gubitka bioraznolikosti do sve veće bioraznolikosti na području EU-a. A gdje je tu čovjek? Ovaj je posljednji gubitak bioraznolikosti u evoluciji, zapravo, u najvećoj mjeri uzrokovan utjecajem čovjeka, posebice njegovim uništavanjem staništa. S druge strane, bioraznoli-

kost vrlo pozitivno utječe na ljudsko zdravlje. Dakle, brigom o bioraznolikosti, brinemo se i o čovjeku. Kako to Europska komisija planira napraviti? Četirima važnim područjima: znanjem, politikom, investicijama i komunikacijom. Unaprednjem smjernica i znanja te osiguranjem bolje usklađenosti sa širim socioekonomskim ciljevima, izgradnjom političke potpore i jačanjem provedbe zakonodavstva, jačanjem investicija u područjima ekološke mreže i unaprednjem sinergija s instrumentima financiranja iz EU-a te osiguravanjem bolje komunikacije, uključivanjem građana, dio-

Akcijski plan

nika i zajednica. Radi se o petnaest aktivnosti i više od sto pojedinačnih mjera koje će se provesti do kraja 2019. godine.

Na provedbi Akcijskoga plana radit će Europska komisija, ali i članice EU-a te zainteresirani sudionici. Brojne su prilike da se u proces uključe sudionici i javnost radi povezivanja različitih područja javnih politika, odnosno povezivanja prirode, ljudi i gospodarstva.

U sklopu koalicije BirdLifea, WWF-a, udruga Friends of the Earth i European Environmental Bureau, koje rade na javnim politikama u Bruxellesu, BIOM je nacionalna kontaktna točka među organizacijama civilnoga društva u Hrvatskoj koje se bave boljom provedbom direktiva o prirodi. U suradnji sa Zelenim forumom uočili smo glavne nedostatke i izazove te odredili što je važno za bolju provedbu direktiva o prirodi u Hrvatskoj.

Naše preporuke obuhvaćaju identifikaciju morskih područja ekološke mreže izvan teritorijalnoga mora, koje u praksi gotovo i ne postoje. Važno su gledište i mjere upravljanja ribarstvom u morskim područjima ekološke mreže, koje u Hrvatskoj još uvijek nisu ni na koji način integrirane u upravljanje. Prepoznali smo i potrebu za osiguranjem sufinanciranja za projekte iz LIFE-ova programa vezanima uz provedbe direktiva o prirodi. Neizostavno je i vjećno pitanje komunikacije i suradnje, odnosno unaprednjene suradnje s drugim sektorima (poput šumarstva, poljoprivrede, ribarstva, lovstva, prostornoga uredenja, pomorskoga dobra i dr.) te inspekcijama, a posebno s pravosudnim sustavom. To su samo neke preporuke organizacija civilnoga društva iz Hrvatske te naš doprinos boljoj provedbi direktiva o prirodi.

Očito je da zaštitu prirode u budućnosti čekaju brojni izazovi, a na svima nama je da doprinесемо provedbi Akcijskoga plana za prirodu, ljudе i gospodarstvo. Nadamo se da ćemo za koju godinu kao udruge, ali i kao pojedinci i kao društvo, moći jasno pokazati što smo napravili.

Prirodna Lokva na otoku Korčula

Vlažna staništa Mediterana zanemarene oaze bioraznolikosti

napisao Tomislav Hudina

Na prvi spomen Mediterana rijetko kome bi na pamet pala asocijacija vezana uz vlažna staništa. Barem kada je riječ o Hrvatskoj, tu bi vjerojatno prve asocijacije bile čisto i bistro more, bijeli kamen te borove šume i makija. No je li to zaista sve?

Osim ovakvih čestih prizora ovdje nalažimo i brojna, ali često površinom mala područja koja su povremeno ili stalno poplavljena ili se u njima zadržava voda. Ovdje ubrajamо položene muljevite morske obale, tzv. slanuše, bazene solana i obalne lagune. Zatim, ovamo pripadaju i područja s bočatom vodom gdje se miješaju utjecaji slatke vode koja dolazi s kopna s morskom vodom, kao što je to na ušćima rijeka i drugih manjih stalnih ili povremenih vodotoka. Odmaknemo li se malo od mora, na popis možemo dodati i krška jezera, lokve, pojila za stoku, poplavne livade, različite vodospreme, gustijerne i bunare.

Vretenca

Lokva u procesu zarastanja na otoku Korčula

U čemu je važnost ovakvih područja? Površinska voda, pogotovo slatka, u području je Mediterana poprilično važan čimbenik podržavanja biološke raznolikosti. Životni ciklus mnogih organizama, primjerice vodozemaca, različitih kukaca i ostalih beskralješnjaka, dijelom je ili u potpunosti ovisan o vodi. Drugim su organizmima ovakva staništa pak važna kao izvor vode za piće, mjesto gdje proналaze hrانu ili odgajaju potomstvo, kao što je to slučaj s pticama, sisavcima ili gmazovima. Stoga ne iznenaduje podatak da su upravo vlažna staništa, uz koraljne grebene i tropске kišne šume, najproduktivniji ekosustavi na svijetu. Njihova je važnost prepoznata 1971. godine, kada je potpisana *Ramsarska konvencija* da bi se zaštitala ova iznimno važna, a čovjekovim utjecajem često

ugrožena staništa. *Konvencijom* je u Hrvatskoj zaštićeno pet takvih područja, važnih na globalnoj razini, no i svako je malo područje na lokalnoj razini od presudne važnosti.

Ljudi su se od davnina koristili i održavali prirodna, pogotovo slatkvodna, vlažna staništa te su usporedno gradili i nova kako bi osigurali dovoljne količine vode za piće, pojila za stoku, izvor vode za navodnjavanje svojih usjeva i nasada. Danas, kada je na većini tih mesta dostupna vodovodna mreža, a poljoprivreda i stočarstvo sve više odumiru, ljudi zaboravljaju na ove bisere koji su nekada značili život lokalnomu stanovništvu. Ono što se stoljećima gradilo i održavalo, danas, čini se, više nikome ne treba. No, je li doista tako?

U obranu bi ovdje trebala stati država koja mora osigurati da zaštićena staništa i vrste ostanu u povoljnem stanju očuvanosti bez obzira postoji li interes stanovništva za njihovim korištenjem. Drugo je pak rješenje ponovno stvaranje potrebe za ovim staništima, odnosno osiguravanje da njihovo održavanje nekome bude u interesu. Umjesto zapuštanja i zatrpanjivanja treba poticati ekstenzivno stočarstvo i korištenje tim područjima u, primjerice, održivom turizmu kao lokalitetima koje se isplati posjetiti želimo li uživati u ljepoti krajolika, cvrkutu ptica i prekrasnim šarama leptira i vretenaca koji lete u njihovoj okolini.

Betonizirana lokva na Korčuli

Graditi u skladu s prirodom

Kako je Dubrovnik utihnuo

napisao **Dubravko Dender**

Turistički su rekordi Dubrovnika svakoga ljeta jedna od omiljenih novinarskih tema. Malo je tko mogao i pomisliti da će se nakon manje od tri desetljeća poslije rata pojaviti problem prevelikoga broja posjetitelja. Stari grad istodobno ostaje bez ljudi koji su ga gradom i činili, a sve više nalikuje kombinaciji muzeja i ugostiteljskoga objekta.

Prema najnovijemu popisu stanovnika je manje od tisuću, a dok iseljavaju ljudi, nestaju i drugi stanovnici stare gradske jezgre.

Čiope u letu iznad Dubrovnika, Foto: D. Dender

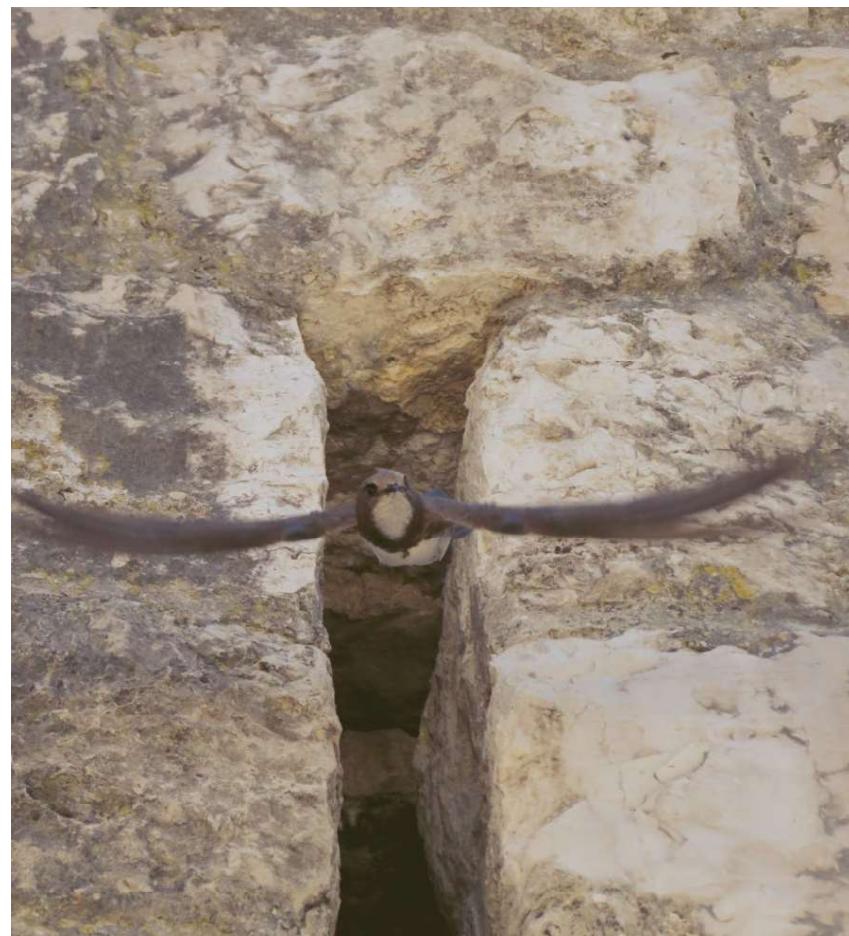
Poput većine primorskih gradova u Hrvatskoj i Dubrovnik ima dva potpuno različita lica. Najčešće ga samo njegovi stanovnici poznaju u zimskome izdanju, s polupraznim i tihim ulicama. Turisti ga, naprotiv, najčešće zapamte u potpuno drugaćijemu svjetlu. Dožive ga kao grad prepun ljudi, onaj s razglednicama, suncem okupan Dubrovnik. I baš u doba kada počinje nova turistička sezona, u njega se osim turista vraćaju i njegovi krilati stanovnici. Dubrovačkim ulicama tada, uz ljudske glasove, počinju odzvanići i glasovi čiopa. Nakon dugogaleta vratile su se iz Afrike u grad u kojem će provesti nekoliko mjeseci i othraniti svoje potomstvo. Njihov vrisak i brzi letovi u predvečerje u tom razdoblju obogatit će svaki posjet Dubrovniku.

**Dubrovčankama i
Dubrovčanima čiope
su dobro poznate
ptice, no malo ih zna
zašto su brojne u
staroj gradskoj jezgri**

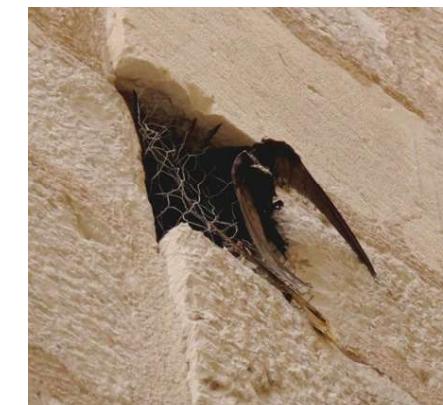
U Dubrovniku se, osim široko rasprostranjene crne čiope (*Apus apus*) u Europi, gnijezdi i južno-europska bijela čiopa (*Tachymarptis melba*). Time je ovaj grad iznimka na području Hrvatske jer se bijela čiopa u drugim dijelovima naše zemlje ne gnijezdi u naseljima. Obje su vrste danas prisutne na području čitavoga Dubrovnika pa ih nalazimo i u prigradskom naselju Mokošici.

Dubrovčankama i Dubrovčanima čiope su dobro poznate ptice, no malo ih zna zašto su brojne u staroj gradskoj jezgri. Iznenade se kada čuju da su ondje samo zbog šupljina na građevinama u koje smještaju svoja gnijezda pa ondje noće. Neke od šupljina rezultat su raznih oštećenja, dok su druge nastale slučajno tijekom gradnje ili s određenim ciljem. Upravo one koje su za sobom ostavili graditelji, omiljena su gnijezdilišta bijelih i crnih čiopa, gradskih golubova, a u novije vrijeme i male populacije čavke. Donedavno su šupljine bile uočljive i na samim zidinama na drugim građevinama u staroj gradskoj jezgri. Služile su kao utori za postavljanje skela u slučaju obnove ili nadogradnje. Kako je građevinska struka od vremena gradnje Dubrovnika znatno napredovala, izgubile su svoju prvobitnu funkciju i dobile novu, potpuno neočekivanu. Grad su učinile punim života, odnosno prepunim ptica čiji su se letovi i vriska za ljetnih predvečerja, bez imalo pretjerivanja, mogli opisati kao svojevrstan spektakl. Prizor zbnjenih posjetitelja pognutih glava zbog straha od čiopa koje lete tik iznad njih, redovito je izazivao podsmijeh lokalnoga stanovništva. Ipak, posljednjih je godina čiopa sve manje, a rezultat je to sve intenzivnije obnove građevina u Starome gradu. Obnovljene je dijelove vrlo lako prepoznati po boji kamena. Na njima nakon završetka radova šupljina gotovo i nema. Tako je Dubrovnik u vrlo kratkom razdoblju izgubio svoj ptičji spektakl.

Problem zatvaranja šupljina koje su gnijezdilište strogo zaštićene bijele čiope prije nekoliko se godina prvi put pojavio u medijima. Tada je mali broj otvora prekriven mrežicama, a ptice su upornim letom prema šupljinama privukle pažnju nekih gradana. Na to je reagirala tadašnja ministrica i mrežice su uklonjene, no ptice ne lete prema šupljinama koje više ne postoje.

Bijela čiopa u izlasku iz gnijezda.
Foto: D. Dender

Ptice stradavaju na postavljenim mrežicama na ulaz u gnijezdo. Foto: D.Dender

Dubrovačke zidine - gnijezdište bijelih čiopa.
Foto: D.Dender

Postavljene prepreke za ptice na zidinama. Foto: D.Dender

Vatra u prirodi prijetnja ili prilika

napisao **Ivan Budinski**

Požari u prirodi su u ljetnim mjesecima skoro pa svakodnevna vijest i uvijek se spominju negativne posljedice. Ugrožavanje ljudskih života, materijalne štete na ljudskoj imovini, uništavanje šuma, uništen dom živim bićima i naknadna erozija tla su najčešće spominjane negativne posljedice. Interesantno je da se to sve događa uglavnom u krajevima gdje se sve do par desetljeća redovito palilo veliko prostranstvo u svrhu poboljšanja kvalitete ispaše.

Lj etnih su mjeseci požari u prirodi gotovo svakodnevna vijest i uvijek se spominju njihove negativne posljedice. Ugrožavanje ljudskih života, materijalna šteta, uništavanje šuma, uništeni domovi živim bićima i naknadna erozija tla najčešće su spominjane negativne posljedice. Zanimljiva je činjenica da se to događa uglavnom u krajevima u kojima se do par desetljeća redovito palilo veliko prostranstvo radi poboljšanja kvalitete ispaše. Kako je tako brzo došlo do promjene u stavovima stanovništva? I razvijaju li se ti stavovi uopće u pravom smjeru? Neosporno je da je zaštita prirode, uz zaštitu ljudskih života i imovine, glavni motiv koji potiče ljudе da požare smatraju lošima. Opožarena područja

izgledaju beživotno, a priroda je potpuno uništena. Ipak, ubrzo se pokreću brojni prirodni procesi i nastaje neko drugačije stanište na koje dolaze neke druge vrste.

Tek je manji dio požara prirodnoga postanka, a u našim je uvjetima uglavnom uzrokovan gromom. Upravo je to glavni argument onih koji ne prihvataju da je vatra i prirodan proces. Čak bi i taj manji broj požara nastalih udarcem groma, u prirodnim uvjetima kada bi se vatra bez gašenja danima širila, bio dovoljan da opožari velike površine.

Pozitivan je utjecaj požara na brojne biljne i životinjske vrste sve više poznat. Bez požara bi brojne vrste izumrle. Ipak, svake se godine troše ogromni resursi za gašenje požara, koji se opravdavaju

Raštrkane pinije na kamenjarskom travnjaku nakon požara u Telascici, primjer

zaštitom prirode, neovisno o staništu koje gori. Generalizacija nikada nije dobra, pa tako ni kada je riječ o požarima. Nije svejedno je li opožarena stara bukova šuma ili travnjak na kojem se trgovci požara gotovo neće moći pronaći već nakon prvih jesenskih kiša. I sigurno nije tomu jednako gori li područje koje je u zaštiti prirode značajno zbog šumskih ili otvorenih staništa. Jasno je da je za svako stanište i ciljeve očuvanja prirode na tome području potreban specifičan pristup. Drugim riječima, potrebna je zonacija potrebe za gašenjem, osobito u zaštićenim područjima prirode.

Negativni su stavovi stanovništva prema požarama velikim dijelom povezani s pošumljavanjem i općenito povratkom šumske vegetacije. Upravo su

Gubitak je otvorenih i prijelaznih staništa ekološka katastrofa kao i gubitak šume

požari ti koji vraćaju takve procese desetljećima unazad. Ipak, trebamo znati da su se potreba za povratkom šumskoga pokrova, a time i stav prema požarima, pojavili dok su šume na kršu bile puno manje zastupljene nego sada, a zaštita je prirode bila u uskoj vezi s povećanjem šumskoga pokrova. Danas, nakon više desetljeća stalnoga rasta šumskoga pokrova, otvorena su i mozaična staništa, ona koja su najviše ugrožena. Gubitak je otvorenih i prijelaznih staništa ekološka katastrofa kao i gubitak šume. I opet trebamo zonaciju koja će definirati koliko nam je pojedinih tipova staništa potrebno. Ovdje se skriva još jedna dobra prilika – dobrom raspodjelom različitih vrsta staništa u prostoru može se stvoriti krajolik puno otporniji na požare.

Najjednostavniji bi primjer bio korištenje zonama koje slabo podržavanju širenje vatre (npr. pašnjaka koridora koji se propisno pale zimi).

Ipak, nećemo čekati da se požar prirodno dogodi na području čiju bi vrijednost u zaštiti prirode požar povećao. Pozitivan se utjecaj požara u određenim tipovima staništa zamjenjuje propisnim paljenjem kojim simuliramo utjecaj požara, ali u uvjetima u kojima možemo unaprijed poduzeti sve radnje za sprečavanje širenja vatre na neželjene površine. Propisno je paljenje radi zaštite prirode u Hrvatskoj, nažalost, tek na samome početku, iako je to mjeru kojom se već desetljećima koriste u razvijenim zemljama radi održavanja puno (bio) raznolikijeg krajolika.

Špaljivanje trščaka je nepoželjno jer se ekosustav trščaka temelji na nasla

Paljenje strništa i vjetrobranih pojaseva na obradivim površinama je štetna

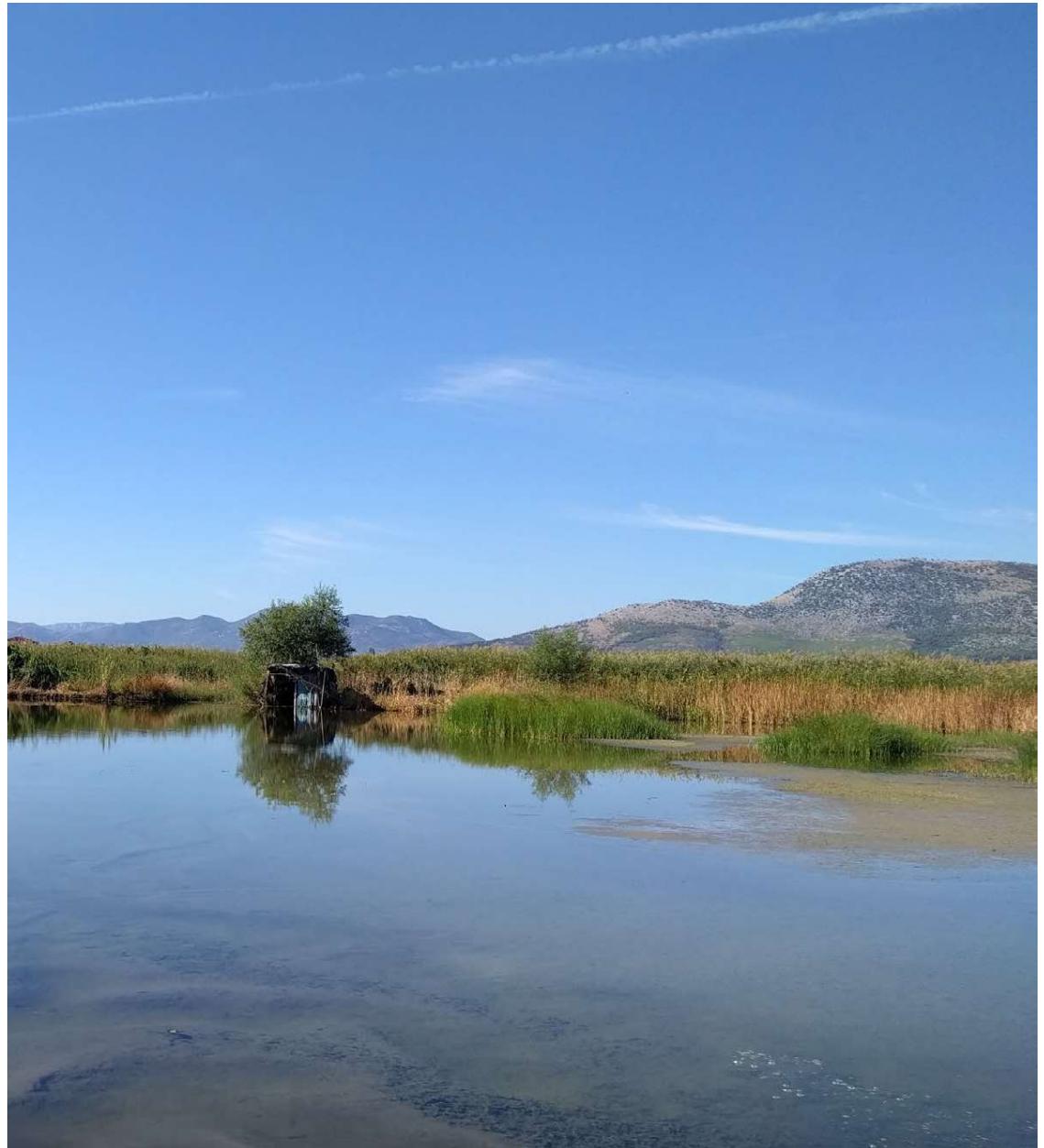
Isprekidan sklop drveća kao očekivani rezultat propisnog paljenja jednolične šume

Ptice čeka krivolov

Uklanjanje ilegalnih čeka na Neretvi

napisala Ivana Šarić

Naslov je ovoga članka jednostavna proširena rečenica, ali čim se uoči igra riječima, problem postaje svakakav, samo ne jednostavan. Činjenica jest da ptice čeka krivolov, i to često na mjestima koja su im najvažnija – hranilištima, odmorištima i zimovalištima. Posebno su pogodjene migratorne vrste ptica koje tijekom selidbe koriste ključna odmorišta kako bi obnovile svoje zalihe energije.

Delta Neretve jedno je od važnijih odmořišta za ptice u Hrvatskoj, no istodobno veliki broj ptičjih vrsta na tome području ugrožen je krivolovom. Krivolov na Neretvi doslovno je vidljiv iz zraka. Samo otvorite Google Earth na kojemu su vidljiva umjetna jezera za lov ptica, iskopana u tršćacima, tzv. planama. One se čak nalaze u srcu ornitoloških rezervata, u kojima je lov na ptice već godinama zabranjen. U svakoj plani izgrađene su ilegalne čekе, a s njima smo se u koštač uhvatili u rujnu 2017.

Tada smo na Neretvi organizirali Kamp za borbu protiv krivolova, prvu ovaku akciju izvedenu u Hrvatskoj. Zajedno s javnom ustanom *Priroda dubrovačko-neretvanska*, koja upravlja zaštićenim područjima na Neretvi, policijom, vatrogascima i udrugom *Committee against Bird Slaughter*, odlučili smo srušiti ilegalne čekе u ornitološkim rezervatima.

Počeli smo dvodnevnu akciju u rezervatu *Prud*, u kojemu smo prethodne večeri izbrojili barem pet aktivnih plana. Odlučili smo u jednomu danu srušiti sve ilegalne čekе u *Prudu* i onda sutradan nastaviti rušenje u rezervatu *Pod Gredom*. Desetak nas je krenulo na prvu planu čamcem, kajakom i s motornom pilom, pretpostavljajući da na njoj postoji čeka. Ubrzo smo shvatili kako nam jedna pila nikako nije dovoljna – na plani nas je dočekalo pet

čeka, pravo ilegalno „vikend-naselje“. Rušenje je najveće čekе trajalo cijeli dan. Pronašli smo u njoj ilegalne mamce za lov, madrace, vreće za spavanje, i na naše najveće iznenadenje, umjetnine i pomoćnu kuhinju. Sutradan smo uklonili preostale četiri čekе na toj plani. Akcija je završena s pet srušenih čekе i razgovorom s lokalnim lovačkim društvom.

Lovci se odriču bilo kakvoga krivolova u rezervatima, ali naglašavaju važnost otvorenih vodenih površina u tršćacima, kao što su plane. Pojašnjavaju kako je tijekom melioracija na Neretvi nestao veliki broj takvih otvorenih vodenih staništa, važnih za pernatu divljač. Neupitno je uništavanje tršćaka na Neretvi radi poljoprivrede, ali močvara nije stanište koje je važno samo za patke i liske. Tršćak

Krivolov na Neretvi doslovno je vidljiv iz zraka

Rušenje čekе

Rušenje čekе

Tim za rušenje čekе

je ponajprije važan za opstanak brojnih zaštićenih ptica koje možda na prvi pogled nisu toliko uočljive, upravo zato što žive skrivene u gustom tršćaku. Tačke vrste ovise o netaknutom tršćaku, onom koji se godinama stvara polijeganjem suhih stabljika trske i koji je na Neretvi još uvek prisutan.

Suradnja s lovcima ključna je u sprečavanju krivolova jer velik dio lovačke zajednice podržava borbu protiv krivolova ptica. Nadamo se kako će nas lovci u idućim akcijama poduprijeti jer vjerujemo kako se može pronaći zajednički jezik za održivo upravljanje divljim ptičjim vrstama na Neretvi. U konačnici, BIOM se ne bori protiv lova, nego protiv krivolova, koji čekе u ornitološkom rezervatu zacijelo predstavljaju.

Ptice i dalekovodi

drugi dio

napisao Mate Zec

Sup stradao od elektrokućije

Poznato je, dobro dokumentirano u literaturi i u određenoj mjeri neizbjježno da na stupovima srednjenačke mreže za distribuciju električne energije povremeno od strujnog udara stradavaju ptice koje ih koriste za odmor, promatranje terena ili gniježđenje.

Taj su problem i potrebu da ga se riješi prepoznali BIOM i HEP-ODS, operator distribucijskog sustava električne energije u RH. Prošle je godine započet projekt identifikacije prioritetsnih područja vezanih za stradanje ptica unutar ekološke mreže Natura 2000, radi primjene mjera ublažavanja ovoga problema. Budući da se, pojedinačno gledajući stupove, radi o relativno rijetkoj pojavi, da posmrtnе ostatke često uklone strvinari pa istraživač i ne primijeti pticu, potreban je velik istraživački napor da se nasumičnim pretragama nedvojbeno utvrde problematične lokacije. Stoga su prvi koraci u našemu istraživanju bili prioritizacija terenskih istraživanja prema poznatim podatcima o prisutnosti ugroženih ptica i rizičnim elementima mreže. Na temelju tih podataka izradena je karta osjetljivosti u kojoj su lokacije rangirane prema prioritetu zaštite. Nakon što je izradena karta osjetljivosti, uputili smo se, s određenom strepnjom, u terensku provjeru kritičnih mikrolokacija na Cresu, Rabu, Krku, okolicu Senja te deltu Neretve. Strahovali

smo da će nalaza biti i da ih neće biti, ali na našu sreću i na našu žalost, na velikom broju posjećenih lokaliteta, točnije ispod 75 od 510 pretraženih stupova, pronašli smo posmrtnе ostatke ptica. U blizini srednjjenaponskih stupova u pravilu znači da je smrt nastupila kao posljedica elektrokućije. Pronalažak uginulog supa nevesel je trenutak i bez krivnje koju istraživaču nameće neminovna ambivalentnost prema vlastitom radnom zadatku. Može se još mjesecima nakon smrti naslutiti da se radilo o impresivnoj ptici, sad svedeno na ortogonalnu projekciju kostiju i perja na vrelome kršu. Ako je ptica bila te nesreće da ne padne na tlo, sudska joj je možda još gora. Ostane obješena kao morbidni podsjetnik na cijenu ljudskoga napretka.

Na obostranu sreću ptica i nas, HEP-ODS pokazao je da ima sluha za problematiku, ali i kapacitet za brzu provedbu mjera zaštite te je za najkritičnije stupove na otoku Cresu već krenuo postupak nabave materijala za zaštitu stupova. Ovisno o kon-

strukciji stupa, to mogu biti zaštitne izolacijske kape i cijevi koje se postavljaju na izložene vodljive dijelove stupa, šiljci koji onemogućavaju ptici slijetanje na poprečne dijelove konzole ili izdignite, izolirane poprečne prečke koje iznad vodljivih elemenata pružaju ptici sigurno mjesto za slijetanje.

Osim toga, kritična će se mjesta kontinuirano pratiti kako bismo bili sigurni u djelotvornost provedenih mjeru, a za problematične se dijelove dugoročno razmatra najučinkovitije i najskuplje rješenje – kabliranje, tj. trajno zakapanje svih elemenata mreže. Vrijeme će pokazati je li moguće sačuvati populacije divljih ptica i osigurati dugoročan razvoj ljudske infrastrukture i kontinuirani monitoring. Čini se da zasad imamo razloga za optimizam.

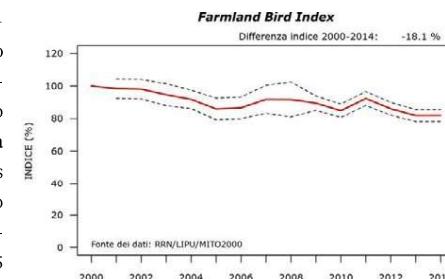
Rusi svračak (*Lanius collurio*)

Koja je veza između ptica i poljoprivrede?

napisao Krešimir Mikulić

Poljoprivredna staništa čine jedan od ključnih staništa za ptice u Hrvatskoj. Iako su poljoprivredni krajolići nastali djelovanjem čovjeka, i smatramo ih doprirodnim, vrlo su važni za veliki broj ugroženih vrsta koje obitavaju na našim poljima, livadama, pašnjacima, voćnjacima i vrtovima. U Europi su ptice poljoprivrednih staništa među najugroženijim vrstama, pa tako i u Hrvatskoj.

To je tako jer se rijetko koji sektor toliko izmjenio u posljednjih pedeset godina, što se odražava na kvalitetu staništa. Uvođenjem gnojiva, pesticida i mehanizacije drastično su povećani prinosi i urodi, ali na štetu raznolikoga divljeg svijeta koji je stoljećima obitavao zajedno s čovjekom, primjerice evjetnice, kukci i ptice. Tako je 2017. godine utvrđeno da je na nekim područjima Njemačke biomasa letećih kukaca pala za 75 % (!) u posljednjih 27 godina. U Hrvatskoj je velik dio kopnenih voda preopterećen nitratima, što se

Trend indeksa ptica poljoprivrednih staništa kroz godine

Iz godine se u godinu tako prikupljaju podatci koji se međusobno uspoređuju u obliku indeksa

povezuje s ispiranjem gnojiva u podzemnim vodama. Naposljetku, pojačan je i pomor pčela, što je uzrokovano širokom uporabom pesticida.

Očito je da *moderna* i intenzivna poljoprivreda šteti prirodi te da se taj njezin utjecaj mora mjeriti i pratiti kako bi se odgovarajućim mjerama i ublažio. Stoga se u svim državama Europske unije provodi program praćenja čestih vrsta ptica na poljoprivrednim staništima. Ptice su jedan od glavnih pokazatelja kojima procjenjujemo stanje prirode u sektoru poljoprivrede.

U Hrvatskoj se od 2014. godine prate stanja čestih vrsta ptica na poljoprivrednim staništima. Na ukupno 55 kvadratnih veličine 10 X 10 km, na ukupno 110 transekata i 990 točaka prebrojavanja, tridesetak profesionalnih ornitologa i amatera sudjeluje svakoga proljeća u prikupljanju podataka o

gniježđenju ptica. Iz godine se u godinu tako prikupljaju podatci koji se medusobno uspoređuju u obliku indeksa. Otuda i naziv *FBI*, eng. *Farmland Bird Index*.

FBI čini trideset odabranih vrsta ptica za koje se smatra da na odgovarajući način odražavaju stanje poljoprivrednih staništa u odnosu na tri biogeografske regije Hrvatske (mediteranska, alpinska i kontinentalna), u odnosu na prehranu ptica (gragnivorna, insektivorna, omnivorna ili karnivorna) te u odnosu na selice i stanarice.

Godina 2015. odredena je kao referentna prva godina koja je indicirana s vrijednošću od 100. U odnosu na tu godinu prati se brojnost 30 odabranih vrsta ptica te prema tome indeks relativno pada ili raste (vidi sliku).

Praćenje se ptica poljoprivrednih staništa smatra

izuzetno važnim pokazateljem tako da je finančiranje monitoringa uvršteno u fondove Europske unije koje provodi Ministarstvo poljoprivrede. Udruga BIOM zajedno s *Hrvatskim društvom za zaštitu ptica i prirode* (HDZPP) te *Geonature d.o.o.* prati i analizira indeks za 2017. i 2018. godinu.

Iz prvih se rezultata (2015. – 2017.) ne može zaključiti trend pada ili rasta populacija vrsta ptica. U 2016. godini indeks je pao na 93 boda, dok je u 2017. ponovno narastao na 101 bod. Očito je da populacije ptica fluktuiraju, što je sasvim uobičajena prirodna pojava.

Sve u svemu, nužno je provoditi užastopno i dugogodišnje praćenje ptica na poljoprivrednim staništima kako bi se sa sigurnošću mogao utvrditi trend populacija i stanje prirode u poljoprivredi.

Poljski vrapci (*Passer montanus*)

Vjetruša s ulovom (*Falco tinnunculus*)

Crnoglavi batič (*Saxicola rubicola*)

Mogu li pčelari i pčelarice zajedno živjeti?

napisali Zdravko Budimir i Ante Kodžoman

Pčelarstvo je gospodarska djelatnost izložena mnogim čimbenicima na koje je izrazito teško utjecati, a određuju ekonomsku isplativost zanimanja. Uz mnogo veće probleme koji proizlaze iz uporabe pesticida, pčelinjih bolesti, klimatskih promjena i onečišćenja okoliša te imaju izravan utjecaj na zdravlje pčela i kvalitetu njihovih proizvoda, pčelari su suočeni i sa štetom uzrokovanim vrstama koje se hrane pčelama.

Pčelarica je jedna od najšarenijih i vizualno najdojmljivijih europskih ptica, a u Hrvatskoj se nalazi na popisu strogog zaštićenih vrsta. Hrani se uglavnom letećim kukcima, a njezina je prisutnost kontroverzna zato što joj prehrana uključuje i domaće pčele medarice. U Hrvatskoj je broj pčelarica posljednjih desetljeća u porastu, što doprinosi povećavanju njihova pritiska na populacije pčela, a time i na gospodarsku djelatnost pčelarstva.

Unatoč imenu vrste, pčele čine tek dio ishrane pčelarica te je broj ubijenih radilica često relativno

m a l e n .
Problem je za pčelare stradanje matice u svadbenom letu, što pčelinje zajednice ostavlja bez maticе te one propadaju. Upravo zato osiguravanje suživota pčelara i pčelarica nije nimalo jednostavno, a brojne su i dvojbe oko metoda kojima se smanjuje mogućnost nastanka štete.

Nacionalne su institucije, osim uvrštanja pčelarice na popis strogog zaštićenih vrsta, za sada vrlo malo doprinijele stvaranju preduvjeta za minimaliziranje sukoba i nadoknadjivanje nastale štete. Osim preporuka iz nacrta prijedloga Pravilnika o naknadi štete od životinja strogog zaštićenih vrsta da se košnice postave što dalje od kolonija ptica te

da se upotrebljavaju vizualna i zvučna plašila uz košnice, ne postoji primjereno obrazovni sadržaj koji bi pčelare, koji objektivno trpe gubitke, bolje upoznao s tematikom. Štoviše, preporuke iz prijedloga Pravilnika nisu uvijek ostvarive. Ponekad mnogi pčelari ne mogu premjestiti svoje košnice na novu lokaciju zbog geografske ograničenosti ili vlasničkih odnosa.

Stvaranje uvjeta suživota mora početi od istraživanja vrste, njezina staništa i prehrabnenih navika. Odroni zemlje koji nastaju ljudskom djelatnošću, idealni su za stvaranje novih kolonija pčelarica na područjima na kojima ih prije nije bilo.

Izobrazba pčelara te predstavljanje tehnika za očuvanje pčela i košnica od pčelarica, poput uklanjanja suhih grana drveća u blizini košnica ili rastezanja ribarskoga užeta iznad košnica, odgovornost su institucija koje brinu o toj zaštićenoj vrsti.

Izostanak institucionalne inicijative i bri-ge pčelare stavlja u bezizlazan položaj. Nedavno tragično svjedočanstvo o začepljivanju rupa pčelarica u blizini jezera Peruća koje je rezultiralo uginjanjem blokiranih jedinki u grijezdima, može biti i rezultat svih pritisaka na pčelarstvo kao gospodarsku granu. Ipak, uz osudu, treba ga promatrati i kao poticaj za osvještavanje o složenosti suživota. Pčelaricu ne treba osuđivati zbog njezine prirode niti smatrati uzrokom neisplativosti pčelarstva. Jedini je način da istinski poštujemo prirodu i „okrugne“ pčelarice kao dio nje, upoznavanje s njezinom ulogom i dobrobitima za ekosustav kojemu doprinosi. Uz štetu nanesenu pčelarima uloga je pčelarica nezamjenjiva u održavanju broja kukaca i prirodne ravnoteže. Primjerice, pčelarice su najznačajniji predator zlatnih mara koje uzrokuju velike štete na nasadima voća. Može li postojati svijet u kojemu se pčelarica ne hrani i pčelama? Vjerojatno ne, ali postoji stvaran interes oštećenih pčelara za testiranjem i pronalašćkom modela koji bi suživot učinio održivim.

INTERVJU

Maciej Szymański

ljubav prema pticama i prirodi ne poznaje granice

razgovarali Petra Čulig i Vedran Lucić

Ovoga ljeta posjetio fotograf Maciej Szymański, iskusni poznavatelj ptica i dugogodišnji prijatelj BIOM-a. Prije nego je napustio svoju dužnost poljskoga veleposlanika u Hrvatskoj, odvojio je dio vremena za razgovor s nama. Teme su našega razgovora bile promatranje ptica, turizam i zaštita prirode.

Maciej Szymański, foto: M. Szymański

Postoje mnoga mjesta koja volim obilaziti, ali najčešće sam na Blatu kod Zagreba i na zagrebačkom smetlištu

Koliku ulogu imaju ptice odnosno promatranje i fotografiranje ptica u Vašem svakodnevnom životu?

— Ptice su mi jedna od važnijih stvari u životu. Prvo mjesto pripada obitelji iako posao zaokuplja većinu moga vremena. Sve ostalo vrijeme posve-

ćeno je pticama i mojim psima. Svoje slobodno vrijeme najčešće provodim na terenu fotografirajući ptice ili za računalom obradujući fotografije. Nakon uspješnoga terenskog izlaska moram pregledati i nekoliko tisuća fotografija od kojih većinu

treba izbaciti, što je ponekad strašno dosadno, ali uglavnom uživam u tom hobiju.

Kako ste se i kada uopće zainteresirali za ptice?

— Sve živo me zanimalo još dok sam bio dijete. Kasnije sam kupovao svakakve knjige o prirodi. U jednometrenom trenutku žena me natjerala da se opredjelim za samo jednu skupinu životinja jer je strop prijetio urušavanjem zbog silnih polica knjiga. Najprije sam se odlučio za kukce i entuzijastično počeo učiti latinske nazive, no moj je entuzijazam nestao kada sam shvatio na koji se način određuju vrste kukaca. Nimalo mi se nije svidjalo što se u velikom broju slučajeva životinja mora ubiti, čak možda i zaštićena. Tada sam se počeo baviti pticama. Za početak, manje ih je. Neke je teže odrediti, ali lakše je s njima nego s kukcima.

Kada ste se počeli baviti fotografijom ptica?

— Prijе desetak godina, kada sam kupio svoj prvi digitalni fotoaparat, iako sam i ranije imao teleskop koji je neophodan za fotografiranje ptica. Međutim, kod analognih uređaja imate samo 36 snimki koje brzo potrošite, a s pticama nije tako jednostavno suradivati. Kada razmislite o vremenu prije digitalne fotografije, fotografi su se unaprijed trebali jako dobro pripremiti da uhvate pticu. Neke ptice bilo je nemoguće fotografirati, primjerice, ako su u letu.

Obišli ste više dijelova Hrvatske nego prosječan biolog, a kamoli tek običan građanin ove zemlje.

Koja su Vaša najdraža mjesta za promatranje i fotografiranje ptica u Hrvatskoj?

— Postoje mnoga mjesta koja volim obilaziti, ali najčešće sam na Blatu kod Zagreba i na zagrebačkom smetlištu. Često idem i na Vransko jezero te na Pag. Od južnijih destinacija volim otici do Po-krovnika u zaledu Šibenika, gdje se mogu naći stepske, više mediteranske vrste, a među brojnim vrstama ističu se velika i kratkoprsta ševa.

Jedan je od Vaših zadataka kao veleposlanika promoviranje gospodarske suradnje i projekata čiji je utjecaj na prirodu potencijalno štetan. Kako pomirate ljubitelja prirode i veleposlanika u sebi?

— Srećom, zajedno smo u Europskoj uniji, koja pazi da previše ne našteti prirodi dok planiramo neku izgradnju. Kada vidim takvo nešto, ptičarsko mi srce krvari. I u Poljskoj, kada vidim da je asfaltiran neki put uz koji sam vido čuda ptica, sve ravno pokošeno i nema ničega, bude mi žao.

Nedavno, za vrijeme vašeg boravka u Hrvatskoj, započela je i sjeća u šumi Białowieża. Mnogobrojne su udruge i poljski zaštitari prirode prozvali poljsku vladu zbog toga čina. Kako Vi komentirate tu situaciju?

— Mislim da situacija nije završena. Sjeća je tek počela, ali mislim da će biti zaustavljena. Moraju se dogovoriti svi stručnjaci. Među njima je i dio biologa koji podržavaju da se na taj način iskorijeni potkornjak. No, većina ljudi zbog toga protestira. Vidjet ćemo.

Kratkoprsta ševa, *Calandrella brachyactyla*, foto: M. Szmański

Jeste li se, službeno ili neslužbeno, susretali s ministrima zaštite prirode i okoliša?

— Jesam, nekoliko puta. Najčešće je bila riječ o projektima poljskih investitora, i to kada bi zapelo s nekim odlukama. No, znam da investicije zbog kojih sam dolazio u ministarstvo nisu bile štetne. [smijeh]

Jesu li odluke zapinjale na razini studija ili jednostavno zbog sporosti sustava?

— Tu se krije jedan od najvažnijih hrvatskih problema, a taj je da vas svi pozitivno dočekaju i nitko ne vidi nikakve prepreke. No, sve i dalje stoji, a nitko ne zna gdje je zapelo. Najčešće to nije najorljivo, već jednostavno postoji previše propisa.

Bili ste veleposlanik u Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj gori, Srbiji i Hrvatskoj. Koji su Vaši dojmovi o zaštiti prirode i ptica u tim zemljama?

— Situacija je različita. Slovenci su dosta strogi oko zaštite prirode, iako i kod njih postoje prijetnje za okoliš zbog nekih industrijskih projekata. Rekao bih da su Poljska, Hrvatska i Slovenija na sličnim pozicijama vezanima uz zaštitu prirode, tj. imaju slične politike. U Srbiji je situacija nešto lošija. Ljudi koji se tamo bave zaštitom prirode, teško se

bore za očuvanje prirodnih područja i u tome uviđek ne uspijevaju. Vidi se da svugdje postoji borba između želje za napretkom i potrebotom za očuvanje prirode, a toga će uvijek biti.

Uspoređujući promatranje ptica u Hrvatskoj i Poljskoj, čini li Vam se da je promatranje ptica u Hrvatskoj manje zastupljeno?

— U Poljskoj sada ima jako mnogo ljudi koji promatraju ptice, gotovo kao u Engleskoj, gdje je pokret promatrača ptica najmasovniji. Isto vrijedi i za fotografije. Kada na nekome mjestu vidite sto ljudi s dugim cijevima, znate da je tamo nešto vrlo interesantno. Ipak, takva gužva može biti naporanja te ja više volim biti sam na terenu. U Hrvatskoj je promatranje ptica još uvijek manje zastupljeno. Naime, na većini ornitološki atraktivnih mjeseta nisam sreo ni jednoga promatrača ptica.

Što bi, prema Vašemu mišljenju, više populariziralo promatranje ptica u Hrvatskoj?

— Ljudima treba više pokazivati. Jednom sam razgovarao s novinarima koji su tijekom razgovora otkrivali da ptice postoje. U veleposlanstvu nije bilo ni jednoga promatrača ptica, ali sam uspio za-interesirati svoje kolege. Sada više primjećuju pti-

ce i znaju prepoznati sve osnovne vrste. Ljudima treba dati do znanja da su ptice oko njih te im pokazati one koje sami ne bi vidjeli. Kada ljudi vide vugu ili rujnicu, pitaju me jesu li to neke egzotične ptice. Nisu, naše su, samo ih je teže vidjeti, a zbilja su lijepo.

Što Vam se čini, u kojoj mjeri Poljaci dolaze k nama radi prirode i živoga svijeta?

— Budući da Poljaci dolaze tek u srpnju i kolovozu, kada završi najbolja ptičarska sezona, zna se da su to turisti koji su došli radi toploga mora. Ipak, dosta me poznanika pita što se u Hrvatskoj može vidjeti u toplim mjesecima. Kažem da i tada ima lijepih ptica koje mogu vidjeti na Jadranu, npr. modrokosa. Ljudi će biti zainteresirani kada im kažete da se posvuda mogu sresti zanimljive ptice. I mene je iznenadio pronalazak afričke kukavice kod Zadra, za koju sam saznao iz jednoga poljskog popisa primatelja. Postoji interes za živi svijet.

Koju su Vaši dojmovi o turističkoj ponudi kod nas, o turizmu promatranja ptica, živoga svijeta i prirode općenito? U kojim je segmentima ponude napredak napotrebni?

— Ne znam ni za jedno područje osim Kopačkoga rita koje živi od turizma promatranja ptica. U turističkoj se ponudi mnogih zaštićenih područja ptičji svijet ističe kao jedna od atrakcija, ali uglavnom ne postoji osoba koja bi vam pričala o pticama toga područja i pokazala ih. Osim toga, negdje će vam i skupo naplatiti fotografiranje ptica. Kako promovirati nešto vrijedno kada cijene nisu promotivne? S takvim praksama promatranje ptica neće postati masovan pokret.

Jeste li se na terenu susreli s promatračnicama ili sličnom infrastrukturom i što mislite o tome?

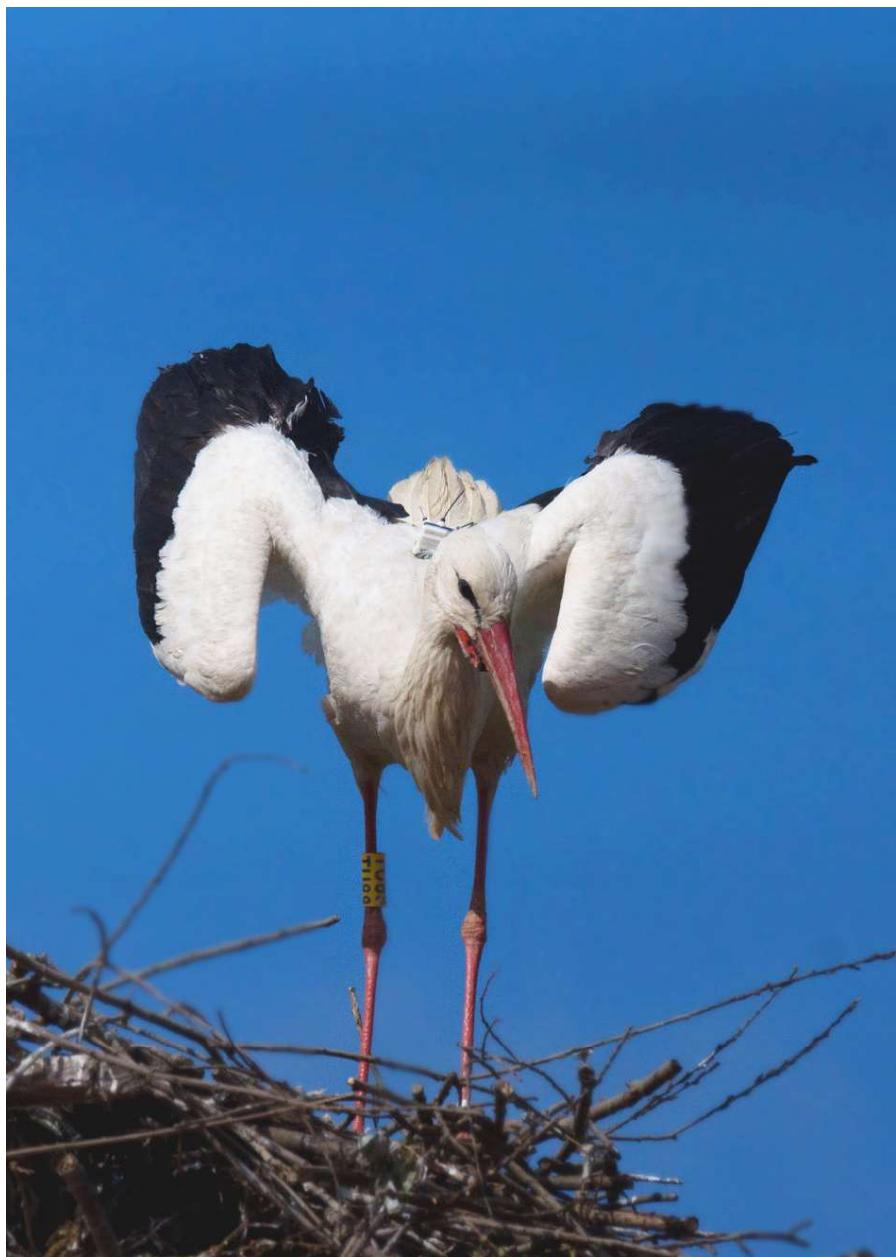
— Da, ali mislim da ih ima malo. Uspoređujući s Poljskom i tamošnjim močvarnim područjima u koja najčešće idem, ondje je toga više.

Da, ovo je jasna poruka da se nešto mora promjeniti. Gospodine Macieju, hvala Vam lijepa, namamo se da ćete se i dalje vraćati k nama te širiti entuzijazam promatranja ptica u nas.

Rujnica, *Carpodacus erythrinus*, foto: M. Szymański

Ljudima treba dati do znanja da su ptice oko njih te im pokazati one koje sami ne bi vidjeli. Kada ljudi vide vugu ili rujnicu, pitaju me jesu li to neke egzotične ptice

Leta s GPS odašiljačem na leđima Foto: Ž. Hrsan

I rode ubijaju, zar ne?

napisale Sanja Jelić Županić i Mirjana Miščević

*Zbunjeni, pa onda vrlo zabrinuti. Tako smo se osjećali kada smo početkom travnja ove godine u Facebookovoj grupi **Malena i Klepetan** svakoga dana iščekivali 18 sati, kada će se očitati novi signali Lete i Tesle, bijelih roda iz Hrvatske, opremljenih GPS-om za praćenje.*

Pratili smo ih cijele zime po Africi, tražili fotografije lokacija na kojima su se zadržavali, a onda uzbudeno pratili njihov brz povratak u Hrvatsku. Na svome preletu iznad Libanona Teslin se signal zadržao u mjestu Bzal, na sjeveru Libanona, na ravnom krovu jedne kuće bez ijednog stabla u blizini. Locirali smo je Google Earth-om i pratili kako se svakodnevno pomiče u radijusu od svega nekoliko metara, što je bilo vrlo neobično. Znajući informacije o krivolovu na ptice u toj državi i snimke gotovo rafalne paljbe na jata bijelih roda u niškom letu, tjeskoba je postala toliko velika da smo morali djelovati. Obratili smo se libanonskoj udruzi *Lebanese Bird Conserva-*tion Coalition (LBCC), povezanoj s BirdLifeovim partnerom Society for the protection of nature in Lebanon (SPNL) i zamolili da provjere zašto Tesla ne nastavlja svoj put. Udruga LBCC obratila se lokalno vlasti i policiji, ali bilo je prekasno. Ranjeni je Tesla doista bio zatočen na adresi koju smo im poslali, a nešto je prije dolaska policije i ubijen. Ni-smo ga, nažalost, uspjeli spasiti. Iako je Leta u jednom letu preletjela državu za koju smo tih dana saznali da je crna točka na migraciji ptica, radi ostalih roda i svih selica, iako smo tek amateri i entuzijasti, odlučili smo da moramo djelovati. Tako je nastala Facebookova grupa SOS Tesla – Save White Storks.

Odnos se prema pticama u Libanonu proljetos i ljetos počeo ubrzano stubokom mijenjati

Roda Leta, Foto: Ž. Hrsan

Već nakon nekoliko dana, 15. travnja pokrenuli smo internetsku peticiju *Make the sky over Lebanon safe for storks and other migrating birds*, upućenu libanonskomu predsjedniku i ministru zaštite okoliša. Prenijele su je sve bitne organizacije i udruge koje se bave zaštitom ptica, primjerice *BirdLife, Committee against Bird Slaughter*, pa i sam Park prirode *Lonjsko polje*, u kojem su Leta i Tesla uhvaćeni kako bi im bili postavljeni GPS uređaji. Naše *Klepetačovo pismo*, kojim smo pokušali probuditi osjećaje i apelirati na savjest, članice LBCC-a uručile su na jednom sastanku gospodi Claudine Aoun Roukoz, kćeri i osobnoj savjetnici libanonskoga predsjednika.

Odnos se prema pticama u Libanonu proljetos i ljetos počeo ubrzano stubokom mijenjati. Libanonski predsjednik pozivao je na *mirovni spo-*

razum s pticama, a njegova savjetnica objavila je dramatičan apel Libanoncima da prestanu ubijati ptice. S nadom smo, stoga, dočekali najavu da će se u Libanonu ove jeseni, prvi put nakon trinaest godina, početi primjenjivati Zakon o lovu, kojim bi se krivolov konačno trebao spriječiti. I dalje povremeno pišemo apele koje prenose libanonski mediji i udruge budući da iz Libanona i dalje stižu vijesti o masovnim ubijanjima selica, ali i o kažnjavanju počinitelja. Zabrinuti očekujemo proljeće jer su sve rode praćene prethodnoga proljeća, za razliku od zadnjih dviju jesenskih migracija, pri povratku u Europu imale koridor cijelim teritorijem te države.

Naša internetska grupa, osim pisanja apela u Libanon, ali i institucijama u Hrvatskoj, prati grupe i stranice vezane uz zaštitu ptica, svakodnevno kre-

tanje roda opremljenih GPS uredajima iz nekoliko država, a od ove jeseni i orla zmijara Paška kojega je BIOM opremio odašiljačem. Tijekom ovih mjeseci naša je grupa narasla na 252 člana. Nama amaterima i entuzijastima koji smo je pokrenuli, pridružili su se i profesionalci, ornitolozi, biolozi, ekolozi, aktivisti, zaštitari, fotograf, pa i inspektor zaštite prirode. Iako smo i dalje većinom iz Hrvatske, okupljamo sve više i ljudi iz drugih država, od Poljske, Madarske, Italije, Turske, Libanona do Egipta.

Foto: change.org

Gruzija iz ptičarske perspektive

napisala **Biljana Ječmenica**

Na istoku Europe, na granici s Rusijom, Turskom, Armenijom i Azerbajdžanom, nalazi se predivna Gruzija koja vas može očarati ugodnim ljudima, dobrom hranom i vinom, predivnim krajolikom te mnoštvom zanimljivih ptica.

Otputovala sam u Gruziju s Dunjom i Borisom ponajprije radi Batumi Raptor Count projekta koji se bavi zaštitom i monitoringom jesenske migracije grabljivica kojih mnoštvo leti iz Europe i istočne Azije prema zimovalištima duž uskoga grla između Crnoga mora i Kavkaza. Savršena prilika za učenje mnogočega o vrstama ptica koje se ne vidaju često u Hrvatskoj i, naravno, za upoznavanje zanimljivih ljudi. Projekt traje oko dva mjeseca, od sredine kolovoza do sredine listopada, a prebrojava se na dvjema postajama. Jedna je u naselju Sakhalvasho, gdje je smještena i većina volontera, dok je druga postaja

u Shuamti. S jedne je strane predivan pogled na Crno more, a s druge na obronke Maloga Kavkaza. Nedaleko od kampa nalazi se Batumi, po veličini drugi grad u Gruziji, smješten na samoj obali Crnoga mora. Prekrasna šljunčana plaža proteže se u kilometrima i jedna je od poznatijih turističkih destinacija. Osim što je popularno turističko mjesto, jedna je od važnijih luka Gruzije. Južno od grada nalazi se prekrasna Chorokhi delta s raznolikim staništem od suhih i vlažnih travnjaka, močvara te šljunčane morske obale, što pridonosi raznolikosti vrsta tога područja. Tijekom migracije može se vidjeti mnoštvo šljukarica,

Volonteri na postaji, Foto: D. Delić

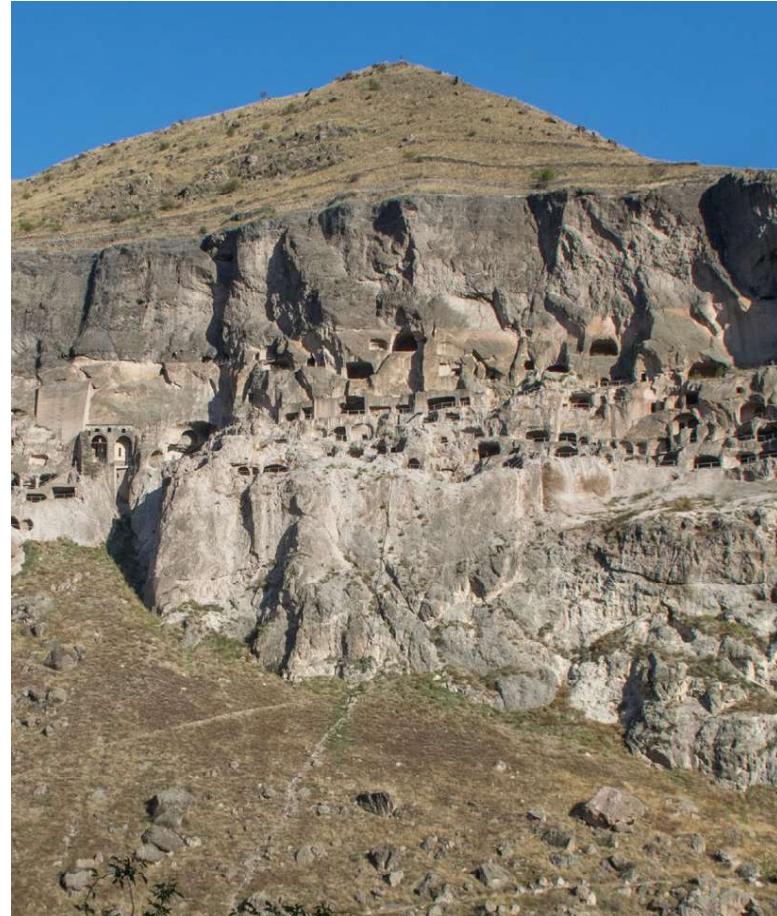
čigri, pjevica i, naravno, grabljivica. Ugodno su nas iznenadile vrste čukavice, dugokljune čigre, živičnjaka i velike sultanke.

Nakon dva tjedna prebrojavanja grabljivica zaputili smo se na jezero Paliastomi. Nalazi se uz grad Poti, u nacionalnom parku Kolkheti. Na ušću jezera uživali smo gledajući sivoga sokola, ridu muljaču, oštrigara, malu čigru, dugokljunoga galeba, morskoga kulika, ogromna jata bijelih i žutih pastirica...

Kulik blatarić (*Charadrius hiaticula*)

Rida muljača (*Limosa lapponica*)

Manastir Vardzia

Ušće jezera Paliastomi

Proveli smo nekoliko dana u stepskom, južnom dijelu Gruzije, gdje smo posjetili špiljski manastir Vardzia, iskopan na obroncima planine Erušeti. Osim u ljepoti Vardzie uživali smo u prizoru stotina hridnih lastavica koje se odmaraju i love oko manastira. Posjetili smo i Vanis Kvabebi, još jedan manastir u blizini. U njemu se moglo uživati u samoći i pjevu brgljeza kamenjara jer nije bio prepun turista kao Vardzia.

**Osim u ljepoti Vardzie
uživali smo u prizoru
stotina hridnih lastavica
koje se odmaraju i love
oko manastira**

Pečenje purija; foto: D. Delić

Na putu do Tbilisija pogledali smo planinska jezera Khanchali uz grad Ninotsminda, Saghamo i Paravani, najveće jezero u Gruziji. Nažalost, zbog lošega vremena nismo mogli u potpunosti uživati u pticama i predivnomu krajoliku, ali smo uspjeli promatrati ridega škanja u lov.

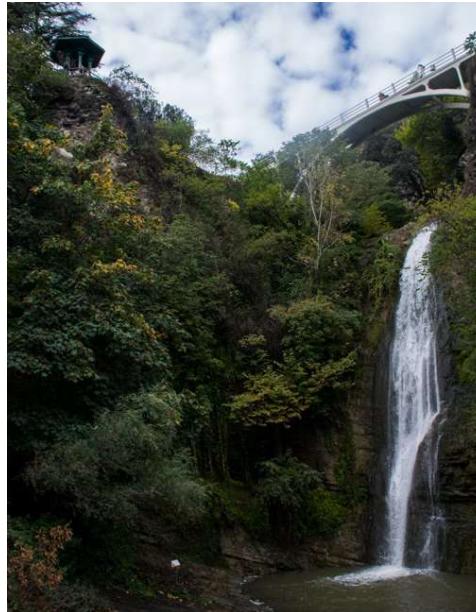
Tbilisi je glavni grad Gružije. Nalazi se u dolini rijeke Kure (Mtkvari) i okružen je gorama. Predivan, neobičan, s vrlo dragim ljudima, pruža lijepo mjesto za odmor. Najzanimljiviji je stari dio grada sa šarenim ciglenim kućama, uskim ulicama i drvenim balkonima. Po cijelome gradu uživali smo u pogledu na prekrasne plavokrile grlice, dok smo vodenkosa promatrali u ogromnog botaničkom vrtu.

**Najzanimljiviji je stari
dio grada sa šarenim
ciglenim kućama, uskim
ulicama i drvenim
balkonima**

Tbilisi je glavni grad Gružije

Slap u botaničkom vrtu, Tbilisi

Krajolik u Nacionalnom parku Borjomi

Plavokrila grlica (*Streptopelia senegalensis*)

Saghamo jezero

foto: Dunja Delić

Prije povratka u Hrvatsku još smo posjetili Nacionalni park Borjomi-Kharagauli. Nalazi se na Malom Kavkazu i obilježavaju ga šume, travnjaci, mineralna voda vulanskog podrijetla te kulturna baština. Nažalost, nismo se mogli dugo zadržati kako bismo otkrili sve čari parka, ali svakako to planiramo u sljedećem posjetu Gruziji.

ORNITOLOŠKI KAMP

Učka 2017

U BROJKAMA

52
dana
kampa

[samo]
2
dana u potpunosti bez
prstenovanja (kiša)

~80

posjetitelja

~30

djece iz škola članica
"Mreže škola PP Učka"

2052

prstenovane ptice

~40 po danu

13
zaposlenika BIOMa
sudjelovalo u održavanju

8 licenciranih prstenovača

532

ponovna ponovna ulova
prstenovanih ptica

~10 po danu

~50

ptica "u mreži" po danu

91
volonter

28 iz Francuske **6** iz UK
4 iz Poljske **2** iz Italije
2 iz Slovenije **1** iz BiH
1 iz Srbije **1** iz Njemačke

51

prstenovana vrsta

najbrojniji crvendač
(*Erithacus rubecula*)

★ Bolesław Ślociński (27)

volonter s najviše dana provedenih na kampu

Engleski volonteri za prirodu

napisao Trevor Phelps

Nakon što sam dugi niz godina svoga života posvetio ženi i odgajanju djece, 2009. godine ponovno se, zahvaljujući volontiranju, probudila moja ljubav prema prirodi. Tada me, naime, dobar prijatelj Gwil Wren upoznao s nevladinom organizacijom EuCAN, u čije sam se aktivnosti restauracije staništa aktivno uključio.

Restaurirano stanište u Milvertonu, Foto: T. Phelps

Član sam odbora moga mesta Milverton u Engleskoj, gdje se na jednom sastanku 2012. godine raspravljalo o problemu zarastanja travnjaka u našemu okrugu. Uz Gwilovu potporu organizirao sam grupu sumještana kako bismo pročistili travnjake od jasena i trnine. Tako smo omogućili biljkama normalan rast na tome staništu.

Potaknuti dobro obavljenim poslom, uskoro smo, radi održavanja ostalih staništa u naselju, osnovali lokalnu zajednicu volontera za zaštitu prirode Milverton Conservation Volunteer Group (MCVG). Interes za terenskim radom i obnovom staništa bio je iznimno velik, a veliku podršku u radu donijela nam je suradnja s organizacijom EuCAN, koja nas je finansijski i organizacijski poduprla. Od tada MCVG snažno raste i uspješno dovršava brojne projekte. Trenutačno održavamo obližnje stanište ekološke mreže Natura 2000 za vladinu agenciju Natural England, a sklopili smo i godišnje ugovore s lokalnim dobavljačem vode o održavanju površine oko akumulacije.

Nastojimo poticati ljude da cijene važnost okoliša i živoga svijeta

Nastojimo poticati ljude da cijene važnost okoliša i živoga svijeta. Ljeti vodimo grupe posjetitelja na područje s više od stotinu vrsta biljaka da bi ih upoznali. Svakoga prosinca održavamo radionice na kojima djeca mogu graditi kućice za ptice, a u planu je i izrada hotela za kukce. Kućice za ptice postale su odlični božićni pokloni za sve uzraste, a pogotovo za bake i djedove.

Volonteri MCVG-a u akciji. Foto: T. Phelps

Poljska Elvira Žižić-Gušo

Elvira s volonterima u Poljskoj, Foto: E.Žižić-Gušo

Što je EVS? Za mene jedinstveno iskustvo koje bih preporučila svakoj mlađoj osobi. Važno je naglasiti da je svakom volonteru pritom osiguran smještaj, hrana i džeparac. Dakle, za finansije se ne morate brinuti! Odlučila sam se za projekt koji se tiče permakulture i održivog načina života. Projekt je počeo u srpnju, kada sam, zajedno s drugim volonterima, najviše vremena provodila u vrtu. Organizirali smo istodobno igre za djecu i radionice o održivosti, tj. ponovnoj upotrebi. Iako je središnja tema projekta permakultura, zapravo mogu sudjelovati

u raznim drugim aktivnostima poput slikanja, šivanja, plesa, joge, kuhanja i podučavanja engleskoga jezika. Uz to suradujemo s drugim organizacijama, kao što su udruge koje se bave promicanjem ljudskih prava, azili za životinje i druge volonterske udruge. Najvažnije je to što me organizacija podupire u ostvarivanju vlastitih ideja, kako povezivanjem s drugim organizacijama tako i poticanjem na dodatne aktivnosti. Naravno, sve je to začinjeno s puno druženja, putovanja i novih poznanstava s ljudima iz cijelog svijeta, zbog čega je EVS zbilja nezaboravno iskustvo.

Moje EVS iskustvo

Priliku za volontiranje u Udrži BIOM dobio sam u veljači 2017. godine s projektom *Experience Nature*, kojega je financirala Europska volonterska služba. Uz potporu Udruge Morena iz rodne Poljske pružila mi se prilika da u godini dana upoznam svijet ornitologije. Tijekom godine sudjelovao sam u brojnim zanimljivim aktivnostima, od kojih izdvajam monitoring djetlića, vrabaca i sova na Plitvičkim jezerima, monitoring krivolova, prstenovanje čiopa u Parku prirode Telašćica te program *Trening prepoznavanja čestih vrsta ptica (BirdID)*, koji sam pohađao u slobodno vrijeme. Vodio sam i radionice za djecu te pomagao stranim volonterima u snala-

ženju za vrijeme boravka u Ornitološkom kampu Učka. U sedam mjeseci volontiranja uspješno sam odradio sto devet terenskih dana.

Volontiranjem u BIOM-u naučio sam razlikovati vrste ptica, upoznao metode njihova istraživanja i praćenja te saznao kako se održavaju staništa unutar ekološke mreže Natura 2000. Sudjelujući u terenskim aktivnostima, upoznao sam i krajolike Hrvatske te razne prirodne i kulturne ljepote kojima obiluje. Mnogi su primijetili da brzo napredujem u učenju hrvatskoga jezika.

Zahvaljujem svima koji su mi omogućili da proteklih mjeseci doživim ovo nezaboravno životno iskustvo.

Bolek u akciji promatravanja ptica

Hrvatska Bolesław Słociński

Edukacija o zaštiti prirode i ptica

Uključite se u borbu za očuvanje prirode!

napisala Paula Počanić Vovk

U zadnjih nekoliko godina BIOM je narastao i ojačao te sada broji gotovo 20 zaposlenika koji marljivo rade na zaštiti prirode i edukaciji građana o njenoj važnosti. No ono na što smo ponosni u BIOM-u nisu prijeđeni kilometri i dani provedeni na terenu ili noći nad tipkovnicama uz pisanje i smišljanje novih projekata, naša snaga su, osim predanih i marljivih BIOM-ovaca, i naši volonteri, članovi i prijatelji koji nas podržavaju.

Zadnjih je nekoliko godina BIOM naraštao i ojačao te sada broji gotovo dvadeset zaposlenika koji marljivo rade na zaštiti prirode i izobrazbi građana o njezinoj važnosti. No, ono na što smo ponosni u BIOM-u nisu samo prijedeni kilometri i dani provedeni na terenu ili noći nad tipkovnicama uz pisanje i smišljanje novih projekata. Naša su snaga, osim predanih i marljivih biomovaca, naši volonteri, članovi i prijatelji koji nas podupiru. Okosnica očuvanja prirode nije samo priroda, nego i ljudi koji u njoj žive te žele nastaviti živjeti u skladu s njome. Stoga se jako trudimo dati priliku našim volonterima i čla-

novima da se aktivno uključe u zaštitu prirode i pomognu nam u našem cilju – očuvanju bioraznolikosti za dobrobit prirode i društva. Drago nam je da danas, kada su ljudi sve otudeniji od prirode i svoje slobodno vrijeme radije provode u virtualnim svjetovima, broj naših volontera svake godine raste, kao i interes za obrazovne programe koje provodimo. Osim lokalnih volontera i ove su nam se godine u našim kampovima pridružili Belgijanci, Francuzi, Britanci, Poljaci i mnogi drugi strani zaljubljenici u prirodu i ptice. Održavali smo travnjake na Učki, gdje se godinama ustrajno borimo protiv sukcesije. Čistili smo prirodu od otpada

Volonterski kamp u PP Učka

Edukacijske aktivnosti

Radionica izrade kućica za ptice

u Zagrebu i Sinju, brinuli se za ptice zimi pružajući im dodatan izvor hrane u zagrebačkim parkovima, izradivali kućice za ptice, pratili populacije piljaka i čiopa sa školarcima diljem Hrvatske te prstenovali ptice u našemu dugogodišnjem kampu u Parku prirode Učka. Pratili smo krivolov na području delte Neretve, a aktivnim djelovanjem ljudi koji nas podupiru, zaustavili smo uništavanje kolonije pčelarica. Raste i broj ljudi uključenih u praćenju populacija različitih vrsta ptica te time omogućuju dobivanje vrijednih podataka koji doprinose zaštitu tih vrsta. Raduje nas i sve veći interes za promatraњe ptica i za naš Trening za prepoznavanje čestih vrsta ptica koji je ove godine uspješno završio svoju drugu godinu.

Strast ljudi prema pticama i prirodi oko nas daje nam vjetar u ledu te nas potiče na stvaranje novih mogućnosti za uključivanje u naš rad. Upravo zato pripremili smo pregled aktivnosti u koje se možete uključiti. Bit će nam dragو da broj ljudi uključenih u borbu za zaštitu prirode i dalje raste stvarajući vedrje okruženje za sve nas.

Aktivnosti u koje se možete uključiti:

01 siječanj	zimsko prebrojavanje male ušare	zimsko prebrojavanje ptica vodarica HR		zimsko hranjenje ptica		praćenje krivolova HR
02 veljača		HR	monitoring velike ušare		ZG	Spring Alive
03 ožujak		monitoring kolonija gačaca				aktivnosti u sklopu projekta LIFE Lynx HR
04 travanj	monitoring vodomara HR	HR	monitoring gniazda roda HR	Zešena čistka SINJ ZG		pomoći u obrazovnim aktivnostima ZG
05 svibanj		monitoring kolonija piljaka i lastavica HR				
06 lipanj	monitoring kolonija pčelarica HR	HR	monitoring gniazda roda HR		HR	
07 srpanj		HR				
08 kolovoz	Prstenovački kamp na Učki					
09 rujan						
10 listopad	P.P. Učka	Europski dani promatranja ptica HR				
11 studeni						
12 prosinac	zimsko prebrojavanje male ušare HR			zimsko hranjenje ptica ZG		

Promatrajte s nama ptice i prirodu:

Zagreb

- 11. 11. 2017. promatranje ptica – Jarun
- 9. 12. 2017. promatranje ptica – Maksimir
- 13. 1. 2018. – zimsko prebrojavanje ptica vodarica – više lokacija
- 14. 1. 2018. promatranje ptica – Bundek
- 10. 3. 2018. promatranje ptica – Tuškanac
- 14. 4. 2018. proljetna šetnja po nasipu (posebna pozornost na botanicu) – Savski most i šetnja uzvodno uz Savu
- 12. 5. 2018. promatranje ptica – Botanički vrt
- 16. 6. 2018. promatranje ptica – Savica

NAPOMENA:

Tijekom jeseni i zime promatranja ptica počinju u 9.30, a tijekom proljeća u 8.30. Nekoliko će priručnika za određivanje vrsta ptica i dalekozora biti osigurano, ali ako tko ima svoj dalekozor, neka ga slobodno ponese.

Kao i sve aktivnosti u prirodi, tako i promatranja ptica ovise o vremenskim (ne) prilikama te vam savjetujemo da pratite našu mrežnu stranicu, Glasnik i Facebook stranicu kako biste pravodobno saznali sve informacije o planiranim aktivnostima.

Za sve informacije o promatranjima ptica, javite nam se na info@biom.hr.

Sinj, Gradski park:

- 3. 3. 2018. Svjetski dan divljih vrsta
- 12. 5. 2018. Svjetski dan ptica selica

Promatranje ptica u parku Maksimir

Vijesti iz BirdLife partnerstva

napisao **Vedran Lucić**

Koja je budućnost Ulcinjske solane?

Krajem listopada objavljen je polusatni dokumentarac o solani u Ulcinju. Najveća je solana na istočnoj obali Jadrana veća od svih ostalih solana zajedno (Sečovlje, Nin, Pag, Ston, Tivat). Na 14,5 kvadratnih kilometara pruža dom iznimnom bogatstvu živoga svijeta, ali možda još ne zadugo. U privatizacijskoj aferi obilježenoj korupcijom najveće su žrtve ljudi koji su živjeli od solane i ptice koje su živjele na solani. Solana bi uskoro u potpunosti mogla nestati, a zamjenili bi je golfski tereni, apartmani i privezišta. Crnogorski BirdLife partner CZIP uz podršku međunarodne zajednice pokušava zaštiti područje, a njihove napore možete pogledati na Youtube portalu (goo.gl/MCb8Dr).

Bjeloglaví sup u letu

Kaukal u letu

Plan za zaštitu supova

Na konferenciji zemalja potpisnica *Konvencije o migratornim vrstama* (Boneske konvencije) održanoj krajem listopada u Manili na Filipinima, usvojen je akcijski plan za više vrsta supova, koji obvezuje sto dvadeset i šest euroazijskih i afričkih zemalja da zaustave nestajanje petnaest vrsta supova. U izradu akcijskoga plana sudjelovali su *Vulture Conservation Foundation* i *BirdLife International*, u suradnji s drugim tijelima. Postavljeno je dvanaest ciljeva, koji se planiraju ostvariti sto dvadeset i četiri predloženim aktivnostima u idućih dvanaest godina. Ovaj će dokument pomoći u zaštiti i hrvatskih supova koji su žrtva trovanja, stradanja od elektrotrudnje te od nedostatka hrane.

Svjetlija budućnost za morske ptice

Europski je parlament u rujnu 2017. izglasao da mjere upravljanja za ribarske flote u Sjevernom moru trebaju biti definirane tako da se smanje posljedice ribolova na cijelokupan morski okoliš, a ne samo na ribljji fond. To je velika pobeda za morske ptice koje su često žrtve prilova (neželjena ulova) u komercijalnim ribolovnim alatima. Ovome su doprinijele zagovaračke aktivnosti *BirdLife Internationala* i drugih partnera u zaštiti prirode.

Radni pas ACBK-a u akciji, Foto: ACBK

Psi u borbi protiv ilegalne trgovine divljim životinjama

U suradnji s udružom ACBK (Association for the Conservation of Biodiversity of Kazakhstan), nacionalnim *BirdLife* partnerom, kazahstanske su vlasti obučile i u rujnu 2017. predstavile četiri psa koji će doprinijeti borbi protiv ilegalne trgovine divljim životinjama i njihovim derivatima (ruskom kornjačom, stepskim sokolom, sajgom antilopom...). ACBK je postao još jedan u nizu *BirdLife* partnera koji se u svome radu oslanjaju na pse. Nadamo se da ćete u budućnosti čitati i o BIOM-ovom službenom psu.

Akcija oslikavanja murala na Birdfairu

Vrtna strnadica

Birdfair – britanski raj za ljubitelje ptica

Birdfair je najveći svjetski sajam promatranja ptica i povezane industrije. U deset sajamskih šatora predstavlja se četiristo izlagača iz sedamdeset zemalja. Proizvođači dalekozora i fotoopreme, nakladnici prirodoslovnih naslova, turističke agencije koje organiziraju promatranja ptica diljem svijeta (uključujući i Antarktiku), organizacije koje se bave zaštitom prirode, umjetnici, čak i izaslanstva pojedinačnih država, zajedno pokušavaju doprijeti do svakoga od 25000 posjetitelja koji plaćaju 30 funti za posjet sajmu. Na ovogodišnjem je *BirdFairu* sudjelovalo i petnaestak *BirdLife* partnera iz čitavoga svijeta te su predstavili svoje zemlje kao idealne destinacije za promatranje ptica. Ovo je ujedno i prva godina BIOM-ova sudjelovanja na sajmu. Ovoga smo puta samo posjetitelji, a nadamo se u budućnosti i izlagači.

Stop ilegalnom lovom vrtne strnadice

Francuski je ministar ekologije u kolovozu 2017. najavio kraj toleriranja ilegalne prakse lova vrtne strnadice. Sitna i predvina ptičica, od posebnoga interesa za zaštitu u Europskoj uniji, godinama je bila proganjana u Francuskoj radi priprema jela dostupnoga samo najbogatijima. Priprema je uključivala i gušenje živilih ptičica u konjaku. Najava je francuskoga ministra dočekana s velikim zadovoljstvom LPO-a, francuskog *BirdLife* partnera, koji je godinama upozoravao na ovaj problem i pokušavao natjerati odgovorne institucije da nešto učine. Konačno su uspjeli.

Kako sam naučila prepoznavati ptice

napisala Maja Sorić

N a internetu sam vidjela oglas Udruge BIOM i prijavila se na trening prepoznavanja ptica (BirdID). Ondje sam upoznala Ivu i Bilju. S grupom ljudi različitih profesija, što jako doprinosi kvaliteti opažanja, krenula sam u prirodu, na različita staništa. Nevjerojatno je kako u bliskoj okolini Zagreba postoje mjesta s toliko različitih vrsta ptica! Iva i Bilja su nam uvek bile na raspolaganju. Nesebično su odgovarale na pitanja i upozoravale na uočavanje detalja. Bile su uvek spremne na: „Hej, hej, tu čujem nešto! Dodi!” Onda bismo osluškivali svi zajedno i trudili se zapamtiti neku prepoznatljivu sekvencu. Nakon predivnih terena Mlake, Risnjaka, Blata, Maksimira, Lonjskog polja, Odre, Bundeka, Jaruna, Učke i dr., nove videne vrste ptica mnogo se lakše pamte. I pamte se osjećaji izazvani spoznajom da si nešto novo naučio. Nezaboravni su, primjerice, prizori s Lonjskog polja – kolonija svih vrsta čaplji, posebno čaplja govedarica, kolonija gakova i veliko jato piljaka. Nadalje, kulik sljepčić u kanalu kod Blata ili planinska sjenica s Risnjaka! Prekrasno! Nova iskustva s terena utvrđena su na predavanjima u uredu, gdje je uvek bila ugodna domaća atmosfera. I tako sada razlikujem drozdove, sjenice, strnadice, sove, patke, grabljivice...

Teren BirdID-a, M.Sorić

I jako mi je stalo do toga da neometano uživaju u prirodi. Boravci na otvorenome su od sada puno bogatiji jer bilježim, fotografiram i prenosim svoju strast na druge. Treba puno zajedničke snage za podizanje ljudske svijesti i senzibiliziranja na životinje, stoga nastojim što više sudjelovati u akcijama BIOM-a.

DONATORI:

AGENCIJA ZA
MOBILNOSTI I
PROGRAME EU

BirdLife
INTERNATIONAL

Partnership for
nature and people

Erasmus+

LUSH FRESH
HANDMADE
COSMETICS

SPONZORI:

CIKLUS

NEOORBIS

PENTAX